

krásy slovenska

ROČNÍK XLVI

2/69

KČS 4,—

HOROLEZECTVO: ŠPECIÁLNE SKOBY – MODERNÉ CESTY A INÉ PROBLÉMY

IVAN DIEŠKA

O novej technike lezenia za pomoci expanzívnych skôb sa v zahraničí i u nás veľa diskutuje, najmä v súvislosti s modernými cestami. Najčastejšie sa pretriasa problém, ako zabrániť znehodnocovaniu starších ciest, mnohokrát klenotov voľného lezenia, resp. ako sa pozeráť na nové cesty, ktoré vedú čiastočne alebo výlučne po expanzívnych skobách. Rozhorčené hlasy z radov odborníkov žiadajú napríklad: „Navrhnuť týmto zbabelým vítačom, aby neuspokojovali svoju horolezeckú ctižiadosť na našich najkrajších cestách. Sú aj ľahšie túry, kde by mohli prejsť azda aj bez víťania...“ (o expanzívnej skobe na ceste Philipp-Flam na Punta Tissi). Alebo konštatujú: „Ak je nebezpečenstvo, že by to ďalej ináč nešlo, máme expanzívnu skobu k dispozícii. Odvážny si necháva dnes únikovú cestu otvorenú. Odvaha sa nosí totiž vo forme skôb v batohu...“ (úvaha o niektorých moderných cestách). Je zaujímavé, že týmito slovami reagoval na niektoré výstrelky práve Reinhold Messner, jeden z najvýkonnejších súčasných extrémnych horolezcov.

Ale ako sa preniesla táto, pre nás ešte pomerne nová technika, do tatranských pomerov a aké bude naše tatranské riešenie? V športovej verejnosti je k jej bezvýhradnému prijatiu, až na malé výnimky, zásadná nechuť. Čo bude pre mnohých prekvapením, hlavných odporcov nájdeme v radoch extrémnych horolezcov. Vyplýva to z chápania extrémneho horolezectva ako prekonávania extrémnych ťažkostí lezením, a nielen používaním extrémnej techniky. Avšak to, že zatiaľ nemáme v Tatrách cestu typu Camillotto Pellesier (340 expanzívnych skôb), nás nesmie uspokojovať. Možno sa v budúcnosti budeme musieť vyjadriť aj k takému problému. Aj neprijemné prekvapenia vo forme expanzívnych skôb na klasických cestách, ako napr. v južnej stene Volej veže, nebudú ojedinelé.

Hneď na začiatku teda treba problém zúžiť. Použitie expanzívnych skôb v mimoriadnych prípadoch, keď už vlastne ide o záchranu, v bivakoch pri spaní v sieťach, na stanovištiach bez možnosti zaistenia, v súčasnosti sa prijíma ako samozrejmé. Ani o pridávaní expanzívnych skôb pri ďalších priestupoch nebude dnes nikto diskutovať.

Keďže časté používanie expanzívnych skôb by mohlo potláčať možnosť prejavu sa ako jednotlivca („sebavyjadrenie v prvovýstupe“), a teda v konečnom dôsledku viesť k stereotypnosti a k ochudobneniu horolezectva v našich malých pomeroch, obrátila sa pozornosť späť na terén, na jeho mik-

roštruktúru. V posledných piatich až desiatich rokoch sa spočiatku samovoľne, a neskôr uvedomele, vyvíjala quasi nová technika skobovania. Začali sa využívať najmenšie nerovnosti skaly, záhyby, dierky, zaliate špárky, vypreparované zrnká žuly. Miniaturizáciou a obmieňaním Šádkovej jedničkovej skoby si mladá generácia prispôbila možnosti svojim cieľom tak, ako to urobili napr. Američania so svojimi špeciálnymi skobami v Západných Alpách (niektoré cesty sú závislé na použití bong-bong klinov, atď.). Na tomto mieste treba vyzdvihnúť priekopnícku prácu poľských horolezcov. Na rozvinutí tejto techniky, a vôbec nového vzťahu k špičkovému lezeniu, majú však leví podiel slovenskí a českí horolezci. V prvom rade treba spomenúť P. Pochylého, m. š. J. Ďuranu a J. Zrústa, a tak aspoň čiastočne splatiť dlh, ktorý má československá horolezecká publicistika k týmto zakladateľom tatranského extrémneho horolezectva.

Hlavný význam „novej techniky skobovania“ je však v tom, že vymedzila použitie expanzívnych skôb taký úzky priestor, v ktorom sa ony, ak boli zodpovedne použité, stávajú už plnoprávnou súčasťou horolezeckej výzbroje. Cieľom a túžbou však naďalej zostáva krajinársky krásny výstup alebo prvovýstup, za minimálneho použitia umelých pomôcok, ktoré, ak sa už použili, prinajmenej neznižujú jeho hodnotu. Kto by si myslel, že také prvovýstupy už nie sú v Tatrách možné, ten alebo nepozná Tatry, alebo má iné dôvody. Iste ešte nejaký čas potrvá, až sa prelezú všetky steny, sedlá a štrbiny, obrovské piliere a rebrá, žľaby a depresie, hoci sme už nastúpili éru diretissím.

Využívanie tejto „novej techniky“, čiastočne vracajúcej naše extrémne horolezectvo k duchu Comiciho chápania lezenia, zvyšuje nároky na lezecké schopnosti. Tu sa už neuplatní „práskáč“, ktorý vie všetko preskobať. No súčasne aj vynikajúci „pieskar“ sa môže dostať do úzkych, lebo klasické lezenie tiež nie je vždy samospasiteľné. Občas sa totiž stáva, že miesta H4 a VI nasledujú tesne po sebe.

Treba si súčasne dvojnásobne uvedomiť ono známe Magnoneho: „...prvovýstup zostáva prvovýstupom. Nijako nemožno merať zásluhu toho, ktorý otvorí cestu, a tých, ktorí ho nasledujú.“ Možno to vyzneje ako polopatizmus, ak k tomu dodáme, že pri ďalších priestupoch môžu sa stať jedničkové skoby zbytočné, lebo je známy opis, môžu byť natlčené skoby, skala sa kultivuje, atď.

To, čo sme spomínali, prirodzene neplatí o všet-

kých extrémnych cestách. V tejto súvislosti treba upozorniť najmä na niektoré prvovýstupy P. Pochylého. Vyskytli sa aj názory nezverejňovať také náročné prvovýstupy. Dôvod? Vraj, veľké objektívne nebezpečenstvo. Ak sa na vec pozeráme z tohto hľadiska, je práve naopak morálnou povinnosťou každého autora postarať sa o zverejnenie svojho prvovýstupu. Veď ľudia budú vždy znova nastupovať do všetkých možných „logických“ i nezmyselných smerov, a to tým skôr, ak sa im núka hoci aj malá možnosť objavnej činnosti. To je to ľudské na horolezectve. Pritom lezenie bez informácií alebo so skreslenými informáciami vylučuje dokonalú všestrannú prípravu a neumožňuje konfrontovať naše možnosti s cieľmi. O otázkach priority, všeobecnej informovanosti, možnosti akýmkoľvek spôsobom zasahovať, nemožno už vôbec hovoriť.

Doteraz sme iba okrajovo spomenuli najpálčivejšiu časť etického zázemia extrémneho horolezectva a horolezectva vôbec. Ide o vytyčovanie no-

vých ciest. Iste každý uzná, že možnosti prvovýstupov v Tatrách sú neobmedzené a zatiaľ nevycerpateľné. Kde sú ale dnes tie pravé, logické a opodstatnené možnosti? Ak seriózne zvážime situáciu, ťažko sa môžeme jednoznačne vyjadriť. Prínos a pokrok overuje čas a verejná mienka. Konkrétne, u nás sme často svedkami, že zatracovaná túra sa stane o niekoľko sezón šlágrom s desiatkami prelezení. Aby sme boli konkrétni, momentálne je v takom štádiu napr. cesta Kriššáka a Orolína na Prostredný hrot. Možno to aj ináč povedať. Pretože u nás nik nemá právo nikomu nič predpisovať, či už ide o voľbu smeru výstupu, alebo o voľbu použitých prostriedkov, je len otázkou svedomia, zodpovednosti, ctížiadosti a rizika horolezca, aký výstup a akým smerom podnikne. Každý však musí rátať s tým, že v prípade nepochopenia nemusí ísť o predbehnutie doby, ale že to môže byť jednoducho horolezecký gýč. Avšak a priori niečo hodnotiť, je takmer vždy nemožné. Problematické cesty treba najprv preliezť. To všet-